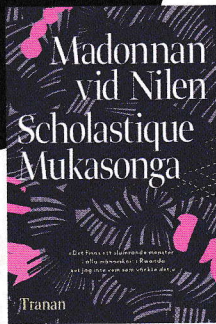

© Catherine Helle

Debuterande Scholastique Mukasonga har skrivit en mycket läsvärd skildring av Rwanda före folkmordet.

Madonnan vid Nilen
Scholastique Mukasonga
Översättning: Maria Björkman. Bokförlaget Tranan

De andra tre författare tar upp Internationella Engelska Skolan på varsitt sätt. De beskriver och diskuterar hur Engelska skolan blir lönsam, hur vinstjakten leder till större ojämlikhet.

Bidrag som är mer inriktade på språkpolitiken kommer från **Anders Q Björkman** (Att bruka ett språk är njutning), **Per-Owe Albinsson** (Språklagen måste upprätthållas), **Anders Björnsson** (Seminarier i stället för twitter), **Stefan Estby** (Inblandning av engelska i vardagen går allt snabbare), **Christina Johansson** (Internationella Gymnasiet i Stockholm är draksådd) samt Språkförsvarets styrelse (Svenskan diskrimineras i Nordic International School).

Bokens avslutande bidrag kommer från **Björn Ranelid**. Det för tankarna till det sätt som **Luther** presenterade sina teser, i detta fall genom ett stort antal korta funderingar blir det tydligt vad det innebär att en människa uttrycker sig på ett språk. Hur viktigt ett språk är för att skifta och fördjupa. ●

Om rasism och kolonialism:

Debuterande **Scholastique Mukasonga** skildrar Rwanda innan folkmordet genom en flickskola. **Dan Fränkel** har läst och fascinerats.

Iskallt och samtidigt roligt om Rwanda

Det skulle kunna varit en charmig historia om en flickskola i ett bergigt afrikanskt land. Full av lustiga anekdoter om hur flickorna utbildas till att bli politiska handelsvaror, om vita knäppgökar som tror att folket är ättlingar till faraonernas drottningar, om prästen som ger eleverna kläder för att kunna se på när de provar, om presidenten som vill skänka bort ett barn till det barnlösa belgiska kungaparet, om madonnastatyns näsa och så vidare. Skulle kunna varit, om inte landet hade varit Rwanda och om vi inte känt till det folkmord som inträffade tjugo år senare.

Många av oss som på nittiotalet mötte begreppen hutuer och tutsier har väl ganska oklara begrepp om vad det handlade om. Något slags stamkrig, eller som Mukasonga säger om omvärldens inställning: "I Afrika har det alltid varit så, vildar som dödar varandra av skäl som ingen kan begripa."

I själva verket handlar det inte om stammar och det som hände ter sig inte särskilt obegripligt om vi betänker vad som hände i Europa sextio år tidigare. De bägge grupperna var ursprungligen sociala grupperingar eller klasser men det var de tyska koloniserarna som på 1800-talet började sortera befolkningen i "raser". Mukasonga berättar om hur de kom med sina vetenskapsmän som mätte skallar och skrev upp i sina böcker. Kolonin övergick senare till Belgien som medvetet favoriserade tutsierna, minoritetsgruppen. Allt enligt den klassiska kolonialistiska söndra-och-härskas-politiken. När landet blev självständigt 1959 fick det hutunationalistiska partiet makten och tutsierna förtrycktes. "Du vet vad som hände oss tutsier när vi gick med på att spela rollen som de vita gett oss", som en av flickorna i boken säger.

Som sagt, det finns inget lustigt eller exotiskt över den här historien. I stället är det en iskall berättelse om hur rasismen och hatet äter sig in, hur lögnen utnyttjas i politiska

"I stället är det en iskall berättelse om hur rasismen och hatet äter sig in, hur lögnen utnyttjas i politiska syften ('Det är inga lögner. Det är politik!') och hur medlöparna hukar?"

syften ("Det är inga lögner. Det är politik!") och hur medlöparna hukar. Det är lätt att dra paralleller mellan det nationalistiska ungdomsförbundet och hitlerjugend. Samma vokabulär för att avhumanisera "de andra" och samma våldsmetoder för att visa var makten finns. Det är väl heller ingen tillfällighet att prästen undervisar om att tutsierna är som judarna, ja kanske är de till och med en form av judar.

Med allt detta sagt måste jag ändå ta tillbaka något av det ovanstående. För visst är det också en fascinerande (och ja, rolig!) bok om ett land och en kultur de flesta av oss inte vet så mycket om. Här finns vad som påstås vara Nilens källa, vi möter folketro, byliv i fattiga och otillgängliga delar av landet, främmande dofter och smaker och vacker natur där bland annat de berömda gorillorna lever.

Författaren är debutant med ett levande språk som flyter lätt, även i svensk översättning. Den är gjord från franska men att de många orden och uttrycken på landets eget språk inte är översatta antar jag är helt avsiktligt.

Slutligen: heder åt förlaget Tranan som fortsätter att ge ut böcker som annars inte skulle nått en svensk läsekrets. ●

Skribenten

Dan Fränkel är beteendevetare och författare och aktuell med nya romanen *En tid för löften*.